

Aarhus School of Architecture // Design School Kolding // Royal Danish Academy

Kommuner kan ikke lokalplanlægge sig til bynatur

Odgaard, Martin

Published in:
Politiken Byrum

Publication date:
2020

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Odgaard, M. (2020). Kommuner kan ikke lokalplanlægge sig til bynatur. *Politiken Byrum*.
<https://politikenbyrum.dk/Debat/art7673252/Kommuner-kan-ikke-lokalplanl%C3%A6gge-sig-til-bynatur>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

politikenbyrum.dk

Debat: Kommuner kan ikke lokalplanlægge sig til bynatur

Martin Odgaard Arkitekt, ph.d. og adjunkt, Arkitektskolen Aarhus

7-9 minutter

Der er ikke oplæsning af denne artikel, så den oplæses derfor med maskinstemme. Kontakt os gerne på automatiskoplaesning@pol.dk, hvis du hører ord, hvis udtale kan forbedres. Du kan også hjælpe ved at udfylde spørgeskemaet herunder, hvor vi spørger, hvordan du har oplevet den automatiske oplæsning.

[Spørgeskema om automatisk oplæsning](#)

Først Amager Fælled og nu Lærkesletten.

Debatten om forholdet mellem biodiversitet og byplanlægning er eksploderet på en måde, som jeg ikke tror mange havde forudset for bare fem år siden. Men det falder i tråd med [de politiske ambitioner for fremme af biodiversitet](#).

Store dele af Danmark er landbrugsland, der per definition dyrker én afgrøde per markfelt. Hvis man tager dem ud af drift for at byudvikle, skal man være meget klodset for ikke at hæve naturkvaliteten. Nye grønne udearealer vil næsten altid være udtryk for en (ofte for beskednen) forbedring af artsrigdommen set fra et naturperspektiv.

Historien kan videreføres for disse økologiske ørkener af klippet græs, der præger de lidt løsere dele af byen. Her kan man nå langt gennem ændret vedligehold og et mere afslappet forhold til orden. Der er altid mulighed for at gøre det lidt bedre og hæve artsrigdommen lidt (eller meget alt efter ambitionsniveauet). Så langt så godt.

Der er dog to spørgsmål, der trænger sig på, når talen falder på natur i byen. For det første er der spørgsmålet, om kommunen overhovedet kan planlægge for biodiversitet i byen gennem sin byplanlægning, og for det andet: Ville det være godt at gøre?

Planloven giver kun få muligheder

For at tage det første spørgsmål først, så er det korte svar nej. Kaster man et hurtigt blik hen over planloven, kunne man godt foranlediges til at tro, at der var masser af muligheder. I det såkaldte [kommuneplankatalog i planlovens paragraf 11 a](#) – altså emner, der kan planlægges for i kommuneplanen – er der masser af naturrelaterede planlægningsemner i stk. 1 nummer 14.

Disse henvender sig dog primært til åben-land-planlægningen.

Jeg mener, det er en delvis misforståelse, hvis nogen mener, man skal lokalplanlægge for bynatur

Når vi kommer tættere på, og de store ambitioner skal bakkes op af konkrete bestemmelser i en lokalplan, så mangler hjemlen til at gøre noget ved det. Lokalplaner, som er det primære byggeretsgivende dokument, kan kun indeholde bestemmelser, der er nævnt i den udtømmende liste i [planlovens paragraf 15, stk. 2](#).

Læser man bestemmelsens nummer 10, kunne man tro, at alt var

godt, idet det her fremgår, at man netop kan planlægge for »udformning, anvendelse og vedligeholdelse af ubebyggede arealer«.

Netop 'vedligehold' er helt væsentligt hér, idet det ofte i en overgangsperiode kan være nyttigt og nødvendigt med en særlig pleje for at højne naturkvaliteten. 'Vedligehold' skal dog her forstås i en meget snæver ramme, idet der er tale om maksimal højde på træer, hegn og lignende, og ikke hvordan en flade skal plejes.

Det er, fordi lokalplanen i udgangspunktet ikke rummer en såkaldt handlepligt.

'Udformning og anvendelse' er også problematisk som hjemmel, idet bestemmelserne skal være så entydige, så man kan beskrive præcist, hvilke sorter man ønsker at anvende hvor. Dette er jo i sagens natur det stik modsatte af naturlig succession og fremme af biodiversitet.

Hvem skal holde øje med naturfremmende pleje?

Med hensyn til det andet spørgsmål – om det ville være godt at lokalplanlægge for bynatur – så lad os et øjeblik lade som om, Folketinget ændrede i lokalplankataloget og indføjede for eksempel naturfremmende pleje – hvad ville komplikationerne af dette så være?

Som jeg ser det, følger to nye og væsentlige spørgsmål – et praktisk spørgsmål og et formelt spørgsmål.

Skal kommunen sende en sagsbehandler ud, hver gang nogen mener, et areal er plejet forkert?

Det praktiske går mest af alt på håndhævelsen, men også på

forståelsen af sådanne bestemmelser. Hvis der er foreskrevet en særlig pleje i en lokalplan, hvem skal så holde øje med dette, og skal kommunen sende en sagsbehandler ud, hver gang nogen mener, et areal er plejet forkert? Og er det i øvrigt let at afgøre, hvorvidt forpligtelsen er misvedligeholdet?

Det er let at forestille sig alt for mange timer blive brugt på dette, og mit indtryk er, at kommunernes natursagsbehandlere i forvejen har nok at se til.

Det mere formelle spørgsmål går på, at planloven som overvejende grundprincip ikke benytter sig af handlepligt, og på den anden side er den regulering, der foregår gennem lokalplanen, som hovedregel erstatningsfri, til trods for at det er den grundlovssikrede private ejendomsret, der reguleres.

Hvis man begynder at rykke ved denne balance og indføre handlepligt-elementer i lokalplaner, kan denne balance måske forrykke sig. Under alle omstændigheder må det forventes at være politisk kontroversielt.

Misforståelse at lokalplanlægge for bynatur

Jeg mener, det er en delvis misforståelse, hvis nogen mener, man skal lokalplanlægge for bynatur. Som plandokument er lokalplanen ikke synderligt godt rustet til opgaven.

Jeg vil ikke afvise, at man kan 'hegne' en regulering ind, så man ikke kommer for meget på kant med planlovens grundprincipper, men jeg tror, man bliver nødt til at formulere det på en måde, så det bliver en sjældenhed.

Jeg mener i højere grad, man kunne rette søgelyset mod bygherre/developer og efterfølgende grundejere. Hvis grundejer af

egen drift ville pålægge sin ejendom nogle servitutter, er man langt mere frit stillet i forhold til drift, idet der jo i så fald er tale om en privat aftale mellem køber og sælger. For eksempel kunne der tinglyses en deklaration om den gamle driftsform høslet, hvor vegetationen blev slået med le en gang om året eller forbud mod pesticider etc.

Jeg mener, at developerne skal vågne op, og at kommunerne skal lade være med at lade som om, de regulerer, hvis de alligevel ikke gør det

Det skal dog ikke ske efter pres fra kommunen, for det ville være ufint og imod principperne i plansystemet. Kommunens ageren er jo netop blevet begrænset igennem lokalplankataloget.

Freja og By & Havn kan bedre end kommunen

Jeg mener, at developerne skal vågne op, og at kommunerne skal lade være med at lade som om, de regulerer, hvis de alligevel ikke gør det. En pointe, der nogle gange overses, er dog, at når bygherre/developer er kommunen eller er offentligt ejet, kunne man måske få enderne til at mødes?

Som jeg ser det, kunne både Freja Ejendomme, By & Havn, DSB Ejendomme og de kommunale ejendomsafdelinger som ejere og udviklere virke for mere natur i byen ved hjælp af deklarationsværktøjet, og de vil kunne gøre det mere effektivt, end kommunen vil kunne gennem lokalplanværktøjet.

Måske er det tid til at sætte fokus på, at politikerne ikke blot står i spidsen for den offentlige forvaltning. De leder også organisationer, der virker som ejendomsudviklere, blandt andet gennem

arealudviklingselskaber og salg af parcelhusgrunde.

Umiddelbart er det planafdelingerne, der planlægger, men hvordan kan vi aktivere politiske og miljømæssige krav gennem offentligt ejede ejendomsudviklingsvirksomheder?

Spørgsmålet er, om ikke der hér ligger et uudnyttet potentiale, der på mange måder har større potentiale end lokalplanen set fra et biodiversitetshensyn.

Deltag i debatten – send dit indlæg på 400-800 ord til

debat.byrum@pol.dk.

-
-
-
-
- Kopiér link